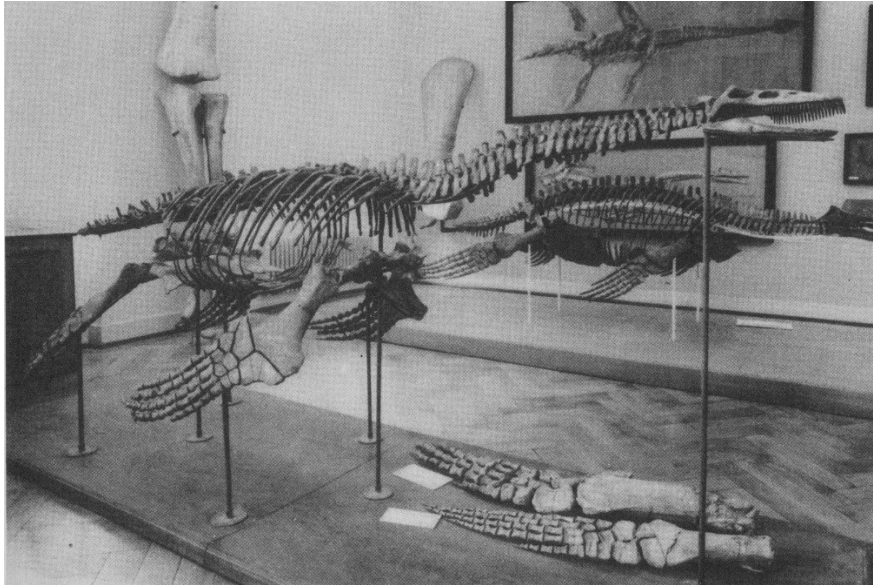

Izvēlētais dzīvais organisms *Cryptoclidus* (Kriptokliduss):

Bildē: kriptokliduss skelets Tībingenes muzejā, Vācijā ([Avots](#))

Bildē: Zdeneka Buriana, čehu gleznotāja, glezna “*Cryptoclidus*” ([Avots](#))

Par Kriptoklidusu

Cryptoclidus (Kriptokliduss) bija pleziosauru rāpuļu ģints Jura perioda vidū (pirms ~168 milj. gadu). Tā neparastais izskats un atbaidošie zobi ar garo kaklu mani tik ļoti piesaistīja, ka nevarēju beigt lūkoties caur muzeja stiklu šajā savādajā radījumā, apbrīnojot dabas spējas uz ko tādu. Līdzīgi, kā aprakstīju savas asociācijas klasesbiedram un kā par pleziosauru ģints rāpuļiem aprakstīts vietnē Aliens.lv, šis varenais jūras gaļēdājs atgādina bruņurupuča ķermenim (bez bruņām) cauri izbāztu garu čūsku.

Kā konstatēts Vikipēdijā, šis pleziosaurs varēja būt līdz pat 4 metriem garš un svēra aptuveni 737 – 756 kilogramus. Pēc uzbūves kriptoklidusam piemīt stipras, attīstītas airveida ekstremitātes, kas pildīja spuru funkcijas. Šāda ķermeņa uzbūve ļāva kriptoklidusam brīžos arī izkāpt sauszemē. Iespējams, lai uzņemtu Saules gaismu, atpūstos, aizsargātu sevi no citiem plēsējiem vai vairotos. Kā ievēroju, pētot muzeja eksponātu, kriptoklidusam piemīt ļoti asi zobi, un augšējie zobi attiecībā pret apakšējiem sakodienā šķībi krustojas, kas, kā minēts muzeja aprakstā, veidoja filtraparātam līdzīgu efektu. Līdz ar to kriptokliduss ar saviem asajiem zobiem ķēra kalmārus, citus galvkājus un zivis, un ar mutes aizvēršanu, izveidojot filtraparātu, izsijāja vēžus vai citus mazus laupījumus no jūras gultnēm.

Salīdzinot klimatu tolaik, Jura periodā, un mūsdienās, gaisa temperatūra bija par aptuveni 5 – 10 °C siltāka un ūdens temperatūra jūrās, okeānos arī bija siltāka. Tomēr gaiss saturēja četrreiz vairāk ogļskābās gāzes (CO_2) nekā tagad. Jura periodā bioloģiskā daudzveidība krasi pieauga gan okeānos, gan jūrās, un attīstījās dažādi vienšūņi, kas veidoja bagātīgu barības bāzi bezmugurkaulniekiem un rāpuļiem.

Spriežot pēc Kriptoklidusa uzbūves, dotībām un vajadzībām, šķiet, maz, kas liecina, ka šis milzīgais “jūras briesmonis” nespētu iztikt arī mūsdienu ūdeņos. Vai šī brīža klimata temperatūras jūrā un krastā būtu atbilstošas kriptoklidusa izdzīvošanai, man ir grūti izsvērt, bet liekas jau, ka 5 – 10 °C atšķirība nav tik liela. Arī atšķirība ogļskābās gāzes (CO_2) daudzumam gaisā patiesībā ir niecīga, jo, ja šobrīd tā veido 0,04% gaisa sastāva, tad toreiz tie bija 0,16%. Lai gan četrreiz vairāk, tomēr skaitliski maz, un domāju, ka dzīvnieki šādu atšķirību nejūt. Manuprāt, barība šobrīd arī būtu viegli nodrošināma, ja ne pat vēl labākas iespējas, jo viss, ko pēc zinātnieku domām, kriptoklidusi ēda, vēl joprojām ir pieejams, turklāt vēl dažādāks, piemēram, zivis. Toreiz, Jura periodā, dzīvoja daudz lielāki plēsēji kā tagad, piemēram, dinosauri, tie paši pleziosauri un citi zauri no kuriem kriptoklidusam bija jāizvairās. Tagad jūrās atrodami daudz mīrmilīgāki dzīvnieki, tāpēc mūsdienās kriptokliduss būtu pakļauts daudz mazākam riskam no apkārtējiem plēsējiem.

Veicot pētījumus par kriptoklidusu, man iešāvēs prātā atmiņas no bērnības par Lohnesa ezera briesmoņa mītu, jo pēc atmiņām, izskats šiem diviem zvēriem man likās pārsteidzoši līdzīgs. Kad vēlreiz ielūkojos bildēs, lai atsauktu skaidrāk atmiņā Lohnesa briesmoņa izskatu, mana pārliedība kļuva stiprāka, jo patiešām, izskati ir burtiski identiski. Kā izrādās, palasot par šo

mītisko radījumu [Vikipēdijā](#), raksta beigās arī ir teikts, ka Lohnesa ezera briesmonis nereti tiek uzskatīts par kādu izdzīvojušu pleziosaurs īpatni. Fakts, ka kriptokliduss un citi tā ģints zvēri ir pastāvējuši, ir nenoliedzams kaulu atradumu dēļ. Vēlreiz atgriežoties pie [Aliens.lv](#) vietnes par “neizmirušajiem pleziosauriem”, kopš 20. gs. sākuma dokumentēti vairāki gadījumi, kur jūra izmetusi krastā vai zvejnieki no tās nejauši izcēlušī liela izmēra ķermeņus vēlā sadalīšanās stadijā, kas presē nereti tikuši uzskatīti par pleziosauriem. Līdz šim populārākais un ievērības cienīgākais bijis japāņu zvejas kuģa “Zuiyo-maru” 1977. gada 25. aprīlī pie Jaunzēlandes krastiem izceltais “pleziosaurs”. Protams, ieslīgt sazvērestības teorijās nav veselīgi, tomēr šoreiz sakritības ir gana ieintriģējošas.

Literatūras saraksts:

[Aliens.lv \(pleziosaurs\)](#)

[Aliens.lv \(neizmiruši pleziosaurs\)](#)

[Vikipēdija \(Cryptoclidus\)](#)

[Vikipēdija \(Jurassic\)](#)

[WalkingWith](#)

[Vikipēdija \(Lohnesa ezera briesmonis\)](#)

muzeja apraksts (LNDM)